

TOHTORIKOULUTUSVERKOSTO

Anneli Ahvenniemi, Aalto yliopisto
Anu Helkkula, Hanken Svenska handelshögskolan
Annukka Jakkula, Lapin yliopisto
Anu Juslin, Tampereen teknillinen yliopisto
Virpi Juppo, Vaasan yliopisto
Anna-Maria Nordman, Åbo Akademi (Pia-Maria Kallion tilalla)
Katja Kiviharju, Taideyliopisto
Merja Lyytikäinen, Itä-Suomen yliopisto
Olli Nuutinen, Tampereen yliopisto (Pirjo Nikanderin tilalla)
Tuula Oksanen, Jyväskylän yliopisto, pj.
Titta Kallio-Seppä, Oulun yliopisto
Elise Pinta, Turun yliopisto
Sami Syrjämäki, Helsingin yliopisto (Maija Urposen tilalla)
Terhi Virkki-Hatakka, Lappeenrannan teknillinen yliopisto

Vierailijat:

Iina Kohonen, TENK ja TJNK (kohdat 1-4, 8)
Henriikka Mustajoki (kohdat 1-4, 8)
Eeva Nyrövaara, Helsingin yliopisto (kohta 4)

KOKOUSNUMERO 2/2016

Aika: 2.6.2016 klo 11:00–15:00

Paikka: Aalto yliopisto, Kauppakorkeakoulun päärakennus, istuntosali A-153, Runeberginkatu 14-16

ASIALISTA

1. Kokouksen avaus

Puheenjohtaja avasi kokouksen klo 11.15. Todettiin asialista ja läsnäolijat. Verkostossa on tapahtunut henkilövaihdoksia. Itä-Suomen yhteyshenkilö on jatkossa Merja Lyytikäinen ja Oulun yliopiston yhteyshenkilö Titta Kallio-Seppä.

2. Tiedon jakaminen luo vaikuttavuutta -hanke

Hankkeen projektipäällikkö Iina Kohonen esitteli Tiedonjulkistamisen neuvottelukunnan (TJNK) ja Tutkimuseettinen neuvottelukunnan (TENK) -hanketta. Opetus- ja kulttuuriministeriö on myöntänyt hankkeelle kaksivuotisen rahoituksen. Hankkeessa tuotetaan tekijyyteen ja tiedeviestintään liittyvät kansalliset suositukset, kerätään aiheisiin liittyvä materiaalipankki ja järjestetään keskustelevia työpajoja. Lähtökohtana on tutkimuksen koko elinkaari. Työpajoihin voi esittää aiheita ja niitä voidaan järjestää myös tilauksesta. Hanketta ja työpajoja koskevissa asioissa voi olla yhteydessä Iinaan.

Keskusteltiin asiasta. Hanketta pidettiin mielenkiintoisena ja hyvin tarpeellisena. Henriikka Mustajoki totesin, että tekijyyteen liittyvät asiat nousevat usein esiin myös tutkimuseetiikan kursseilla. Sovittiin, että kutsutaan Iina Kohonen uudestaan verkoston vieraaksi vuoden 2017 aikana kertomaan hankkeen etenemisestä.

3. Tutkimuseettisiä näkökohtia väitöskirjan ohjaus- ja tarkastusprosessiin -suositus

UNIFIn ja TENKn nimeämä työryhmä on laatinut yliopistoille Tutkimuseettisiä näkökohtia väitöskirjan ohjaus- ja tarkastusprosessiin -suosituksen. Suositusluonnos on ollut yliopistojen tohtorikoulujen kommentoitavana loppuvuodesta 2015.

Iina Kohonen kertoi suosituksesta. Suositus ottaa huomioon väitöskirjaprosessin eri toimijoiden oikeudet, vastuut ja velvollisuudet tutkimuseettisestä näkökulmasta. Se perustuu laajalti eri yliopistojen omiin ohjeistuksiin ja liittyy kiinteästi HTK-ohjeeseen. Yliopistoja ei vaadita sitoutumaan suositukseen samalla tavalla kuin HTK-ohjeeseen, vaan se on tarkoitettu yliopistojen käyttöön työkaluksi tai muistilistaksi. Väitösprosessi on näkynyt TENKn työssä ja ohjeistusta on toivottu. Suositus on TENKn ja UNIFIn vastaus tähän tarpeeseen.

Keskusteltiin asiasta. Todettiin, että yliopistoilla on tarvetta suositukselle ja sen valmistumista on jo odoteltu. Todettiin myös, että suositus lopullisessa muodossaan huomattavasti selkeämpi kuin kommentointikierroksella ollut versio. Suosituksesta voi lähettää palautetta Iinalle.

Suositus on julkaistu pdf-muodossa osoitteesta <http://www.tenk.fi/fi/ohjeet-ja-julkaisut>. Siitä tulee myöhemmin saataville myös englanninkielinen versio.

4. Avoimen tieteen koulutusyhteistyö

Verkoston edellisessä kokouksessa oli alustavasti esillä suunniteltu yhteistyö tohtorikoulutusverkoston, Avoin tiede ja tutkimus (ATT) -hankkeen ja Opetus- ja kulttuuriministeriön (OKM) välillä avoimen tieteen toimintatapojen jalkauttamiseksi. OKM on toivonut konkreettista ehdotusta koulutusyhteistyön toteuttamisesta.

Eeva Nyrövaara esitteli Avoimen tieteen verkkokurssin projektisuunnitelman. Tarkoituksena on perustaa projekti, jossa tuotetaan avoimen tieteen verkkokurssi korkeakoulujen käyttöön, koulutetaan kouluttajia ja tutkitaan kurssin ja kurssimateriaalin vaikutuksia. Projekti toteutetaan TUHA-tohtorikoulutusverkoston ja ATT-hankkeen yhteistyönä aikavälillä 1.9.2016-31.12.2017. Helsingin yliopisto koordinoi hanketta. Oppimismateriaalissa hyödynnetään valmiita materiaaleja (mm. ATT-hankkeen tuottamat materiaalit). Vaihtoehtoja kurssin tekniseen toteutukseen tutkitaan. Projektin toteutuksessa käytetään mallina tutkimuseetiikan verkkokurssia. Henriikka Mustajoki on käytettävissä projektipäälliköksi ja projektille perustetaan myös ohjausryhmä. Rahoitusta haetaan OKM:ltä ATT-hankkeen kautta, mitä varten tarvitaan osoitus siitä, että muut korkeakoulut ovat sitoutuneet projektiin.

Keskusteltiin asiasta. Tarkennettiin, että kurssin kehittämisvaiheessa ei tarvita rahoitusta yliopistoilta. Ministeriöltä haettavalla rahoituksella on tarkoitus kattaa projektipäällikön palkkauskulut sekä kurssin teknisen toteutuksen kulut. Todettiin, että sitoutumisen ilmaisemista varten tarvitaan selkeä kuvaus siitä, mihin yliopisto on sitoutumassa sekä alustava suunnitelma, miten toiminta jatkuu kehittämisvaiheen jälkeen. Kysyttiin ovatko ammattikorkeakoulut mukana projektissa ja huomautettiin, että myös yliopistojen kirjastoja on tarpeen informoida asiasta.

Luonnosteltiin yhdessä teksti, jolla yliopistot ilmaisevat sitoutuneisuutensa projektiin: *”Korkeakoulut sitoutuvat osallistumaan Avoimen tieteen verkkokurssin kehittämishankkeeseen. Hankkeeseen osallistumisesta ei aiheudu kustannuksia korkeakouluille. Hankkeen aikana korkeakoulut päättävät, miten ne ottavat verkkokurssimateriaalin käyttöönsä. Kehittämishanke toteutetaan, mikäli Opetus- ja kulttuuriministeriö myöntää sille rahoituksen.”*

Sovittiin, että Eeva toimittaa ilmoittautumispyynnön ja projektisuunnitelman yliopistoille ja ohjeistaa, miten sitoutumisesta ilmoitetaan. Yliopistoja pyydetään vastaamaan pyyntöön mahdollisimman pian. Projekti on tarkoitus käynnistää 1.9.2016. Eeva Nyrövaara on verkoston yhteyshenkilö verkkokurssiasiaissa, kunnes ohjausryhmä on perustettu.

5. Tohtoriopiskelijakysely

Professori Kirsi Pyhäلتö (OY) esitteli verkoston edellisessä kokouksessa hanke- ja budjettiehdotuksen tohtoriopiskelijoille suunnatun tutkimusperustaisen palautekyselyn käyttöönotosta suomalaisissa yliopistoissa. Yliopistoja on pyydetty keskustelemaan ehdotuksesta, jotta verkosto voi muodostaa vastauksensa ehdotukseen.

Kuultiin yliopistojen kannat ehdotukseen ja keskusteltiin asiasta. Todettiin, että ajatus yliopistojen yhteisestä palautekyselystä on hyvä ja myös ajatus yliopistojen välisestä yhteistyöstä asian edistämiseksi on kannatettava. Yliopistot olivat kuitenkin yksimielisiä myös siitä, että ehdotetun hankkeen kustannukset ovat liian suuret saavutettaviin hyötyihin nähden. Kustannusten tasajakomalli on kohtuuton pienille yliopistoille ja kustannusten jakaminen esim. opiskelijamäärän mukaan taas tekee osallistumisen mahdottomaksi suurille yliopistoille. Monilla yliopistoilla on jo käytössään tohtoriopiskelijoille suunnattuja palautekyselyitä ja arviointitietoa saadaan myös esim. Aarresaari-verkoston tohtoriseurannan kautta. Todettiin, että puutteita ei ole niinkään tiedon keräämisessä vaan sen hyödyntämisessä. Osa yliopistoista olisi valmis harkitsemaan asiaa uudestaan, jos hankkeen kustannuksia saadaan kohtuullisemmiksi esimerkiksi käyttämällä yliopistojen omia henkilöresursseja aineiston analysointivaiheessa. Yliopistot näkivät hankkeen hyödyiksi etenkin tulosten kansallinen ja kansainvälinen vertailtavuuden. Vertailtavuuden hyödyt kuitenkin riippuvat siitä, kuinka moni yliopisto hankkeessa on mukana. Koska useampi yliopisto ilmoitti jo tässä vaiheessa, ettei ole kiinnostunut osallistumaan hankkeeseen, todettiin ettei yliopistojen kiinnostus hankkeeseen ei ole riittävää suunnitelman eteenpäin viemiseksi.

Puheenjohtaja välittää verkoston näkemyksen perusteluineen professori Pyhällölle.

6. Opintopolku

Verkoston edellisessä kokouksessa keskusteltiin jatkotutkintojen viemisestä Opintopolku.fi -palveluun tehdyn kartoituksen pohjalta. Keskustelua jatkettiin Opetushallituksen (OPH) korkeakoulutiimin järjestämässä AC-palaverissa 20.4.2016, jossa käytiin läpi prosessiohjeistusta ja aikatauluja jatkon suhteen.

Puheenjohtaja välitti verkostolle OPH:n korkeakoulutiimiltä saadun tilannetiedon OPH:lle esitettyjen muutostoiuideiden etenemisestä. Hakuvaihtoehtojen rajaus hakijan näkökulmasta on ns. priorisointitilalla. Hakulomake-editoria, mahdollisuutta liitteiden sähköiseen toimittamiseen ja hakemusten arviointia tukevia toimintoja voidaan odottaa aikaisintaan kevään 2017 erillishakuihin. Ilmoittautuminen Oilissa ilman ylioppilaskunnan jäsenmaksun maksamista on jo mahdollista. Oma

Opintopolkupalvelun (paikan vastaanottaminen ja ilmoittautuminen) 'kevyt tunnistautuminen' henkilötunnuksettomille hakijoille on selvittelyssä. Asiaan on tulossa jokin ratkaisu syksyllä 2016.

OPH:n kanta AC-palaverissa esillä olleisiin koulutusten ja hakukohteiden nimeämisvaihtoehtoihin on, että tilastoinnin näkökulmasta suositeltavampi vaihtoehto on: Tohtoriohjelman nimi, tutkinnon nimi, suositeltu kesto.

Keskusteltiin asiasta. Todettiin, yliopistojen on itse päätettävä, miten nimeämisasiassa menettelevät. Monissa yliopistoissa myös tiedekunta on hakijan kannalta relevantti tieto, jonka on tarpeen näkyä hakijalle jollakin tavalla. Monitieteisistä maisteriohjelmista voi hakea mallia monitieteisten tohtoriohjelmien viemiseen Opintopolkuun. Todettiin myös, että Opintopolku tuskin tulee koskaan toimimaan jatkotutkintokoulutuksen tiedotus- tai markkinointikanavana ja korostettiin, että kaikkien toimintojen on oltava myös kaikkien kansainvälisten hakijoiden käytettävissä, jotta Opintopolku voisi olla vaihtoehto jatkotutkintokoulutuksen hakujen järjestämiseen. Sovittiin, että pyydetään OPH:lta tilannepäivityksiä myös jatkossa.

7. Korkean tason osaamispääoman kasvattaminen Lappiin (HaLLa) -hanke

Annikka Jakkula kertoi Lapin yliopiston tutkijakoulusta sekä ESR-rahoitteisesta HaLLa -kehittämishankkeesta <http://www.ulapland.fi/projecthaila>, jonka tavoitteena on tukea yliopiston tohtorikoulutuksen laadun parantamista ja kansainvälistämistä konkreettisilla toimenpiteillä. Hankkeen kesto on 1.7.2015–30.6.2017 ja sen taustalla on arktisen ja pohjoisen muutoksen tutkimusprofiili.

Keskusteltiin asiasta. Todettiin, että hankkeen toimenpiteisiin sisältyvässä tohtoriopiskelijoiden toteuttamassa alueellisessa työnantaja- ja yritysyhteistyössä on yhtymäkohtia Tampereen yliopiston koordinoimaan TOHTOS-hankkeeseen (kts. kohta 9.). Lappeenrannan teknillinen korkeakoulu puolestaan on mukana VTT:n vetämässä yritysyhteistyöhankkeessa ja myös Tampereen teknillisen yliopiston teollisuuden tohtorikoulussa on vastaavaa toimintaa. Sovittiin, että erilaisia hanke-esittelyitä voi hyvin ehdottaa tulevien tapaamisten asialistoille.

8. Tutkimusetiikan valtakunnallinen verkkokurssi

[Kohta 8 käsiteltiin aikataulusyistä kohdan 3 jälkeen.]

Henriikka Mustajoki kertoi tutkimusetiikan valtakunnallisiin kursseihin (2016-2017) liittyvistä suunnitelmista. Tarkoituksena on järjestää kolme kaikille avointa verkkokurssia (30.9.-31.10.2016, 24.2.-27.3.2017 ja 26.5.-26.6.2017). Kurssien laajuus on 1 op ja ne voi suorittaa suomeksi tai englanniksi. Jokainen yliopisto valitsee mitkä kurseista omille opiskelijoilleen markkinoi. Lähiopetus järjestetään sovitusti verkkokurssin yhteydessä tai erillisinä syventävinä kursseina. Valtakunnallisiin verkkokursseihin osallistuvat yliopistot tekevät Henriikan kanssa sopimuksen tuntiopetuksesta periaatteella yksi suorittanut opiskelija = yksi ohjaus/opetustunti.

Keskusteltiin asiasta. Ehdotettiin, että toukokuussa alkavaa kurssia aikaistettaisiin viikolla ja päätettiin myös tehdä niin. Todettiin, että verkkokurssiin yhdistettävä lähiopetus kannattaa järjestää joko kurssin aikana tai sen jälkeen. Henriikka on käytettävissä myös paikallisten lähiopettajien tukena. Tiedusteltiin, onko hyviä malleja, miten kurssimateriaalia voisi käyttää henkilökunnalle tarjottavana resurssina? Malleja ei vielä juuri ole. Henkilökunta voi osallistua samalle kurssille kuin opiskelijat ja Moodlessa on vaihtoehtona myös avoin kurssi, jota ei tarvitse suorittaa.

9. Ilmoitusasiat

- Olli Nuutinen kertoi Tampereen yliopiston koordinoiman ESR-rahoitteisen Tohtorikoulutuksen työelämäyhteyksien kehittäminen (TOHTOS) -hankkeen käynnistymisvaiheesta. Hanke jatkuu kesäkuuhun 2018 asti ja siinä ovat TaY:n lisäksi mukana Itä-Suomen yliopisto, Oulun yliopisto, Turun yliopisto ja Vaasan yliopisto. Hankkeen tavoitteena on laajentaa väitöskirjatutkijoiden mahdollisuuksia työllistyä myös muille kuin perinteisille akateemisille aloille. Tätä tavoitellaan kehittämällä tohtorikoulutuksen työelämäyhteyksiä hankkeessa määriteltyjen toimenpiteiden kautta. Toimenpiteisiin sisältyy mm. sähköinen koulutuspaketti työelämäorientaation tueksi. Koulutuspakettiin voidaan yhdistää jo olemassa olevia hankkeen aihealueisiin liittyviä verkkototeutuksia. Hanketta esitellään tarkemmin verkoston 3/2016 tapaamisessa. Lisätietoja hankkeesta <http://www.uta.fi/tutkijakoulu/tohtos/index.html>.
- Yliopistojen ura- ja rekrytointipalveluiden Aarresaari-verkoston uusimman tohtoriseurannan julkistamistilaisuus pidettiin Helsingin yliopistolla 1.6.2016. Paikalla olleet kertoivat lyhyesti tilaisuuden annista. Tilaisuudessa esitetyt materiaalit ovat saatavissa Aarresaari-verkoston verkkosivulta https://www.aarresaari.net/uraseuranta/tohtoreiden_uraseuranta.
- UNIFIlta on tiedusteltu jatkotutkintoon johtavan opinto-oikeuden pituuden rajaamisesta koskevan lakiehdotuksen tilannetta. Opetus- ja kulttuuriministeriöstä on kerrottu UNIFille, että lakiehdotus on ministeriössä jatkovalmistelussa.

10. Muut asiat

Ilmoittautumisten yhteydessä oli mahdollisuus esittää asioita verkoston tapaamisten asialistoille.

- Yhtenä toiveena oli kuulemiskierros yliopistojen ajankohtaisista asioista tohtorikoulutuksen suhteen. Päätettiin ottaa 3/2016 tapaamisen asialistalle kuulemiskierros yliopistojen tohtorikoulujen hallinto- ja palvelurakenteesta sekä ajankohtaisista asioista. Sovittiin, että osallistujat valmistelevat etukäteen 1-2 diaa/yliopisto puheenvuorojen tueksi ja jaettavaksi verkostolle.
- Ehdotettiin tohtorikoulutuksen hallinnon toimijoiden verkostoitumisen ja yhteistyön tukemista esim. valtakunnallisen tapahtuman muodossa. Turun yliopisto tarjoutui järjestämään yliopistojen tohtorikoulutuksen toimijoille seminaaripäivän 5.10.2016 Turussa. Puhujaksi on jo alustavasti kutsuttu Opetusneuvos Eeva Kaunismaa Opetus- ja kulttuuriministeriöstä. Ajatusta pidettiin hyvänä. Päätettiin, että verkoston seuraava (3/2016) tapaaminen pidetään seminaaripäivän jatkoksi 6.10.2016 Turussa.
- Keskustelua toivottiin yhteisestä rajauksesta siihen, paljonko opintoja ja artikkeleita voidaan hyväksyä tehdyksi ennen tohtoriopinto-oikeuden myöntämistä. Päätettiin, ottaa asia keskusteluasiana verkoston 3/2016 tapaamiseen.
- Ehdotettiin yhteisen ohjeistuksen laatimista ulkomailta rekrytoituille tohtoriopiskelijoille helpottamaan uuteen maahan muuttoa ja tutkimuksen aloittamista. Ainakin Lapin yliopistolla on jo olemassa ohje tähän tarkoitukseen. Asiaan palataan 3/2016 tapaamisessa.
- Yliopistojen tohtorikoulutusverkostossa on sovittu 12.3.2014, että yliopistot huolehtivat vuorollaan kalenterivuoden ajan verkoston puheenjohtajuudesta (tapaamisajoista ja tapaamisten teemoista sopiminen). Vuosien 2015-2017 puheenjohtajista päätettiin 10.12.2014. Vuonna 2016 puheenjohtajana toimii Jyväskylän yliopisto ja vuonna 2017 Hanken. Hanken pyysi oman

puheenjohtajuusvuoronsa siirtoa vuodelle 2018 tapahtuneista henkilövaihdoksista johtuen. Päätettiin ottaa asia keskusteltavaksi 3/2016 tapaamisessa.

11. Seuraava kokous

Syksyllä pidetään kaksi kokousta. Päätettiin, että verkoston seuraava tapaaminen pidetään 6.10.2016 poikkeuksellisesti Turussa (kts. kohta 10). Syksyn viimeistä kokousta isännöi Hanken. Kokouspäivä sovitaan Doodlen avulla aikavälille 8.11.-16.12.2016. Helsingin yliopiston seuraava isännöintivuoro siirtyy keväälle 2017.

12. Kokouksen päättäminen

Kokous päättyi klo 15:00.